

اصول و معیارهای طراحی محور دوچرخه رانی با تاکید بر ارتقا سرزندگی

بهناز جهانبانی^{۱*}، زهرا سادات سعیده زرآبادی^۲

۱- کارشناسی ارشد طراحی شهری ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات (b.jahan4@yahoo.com)

۲- استادیار طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

چکیده

با گذشت زمان و رشد روزافزون شهرنشینی و به تبع آن افزایش جمعیت شهرها، شاهد سیطره وسایل نقلیه بر شهرها هستیم که این امر از نقش اجتماعی و سرزندگی خیابان‌ها کاسته و آلودگی هوا، گرم شدن کره زمین و تغییر در سبک زندگی مردم که کمترین عارضه آن از بین رفتن سلامت شهر و انسان‌ها است را به همراه داشته است. هدف از تحقیق پیش رو بررسی عوامل موثر در استقبال گسترده از دوچرخه، شناسایی معیارهای طراحی محورهای دوچرخه‌رانی، بررسی میزان تاثیرگذاری خطوط دوچرخه در سرزندگی و معابر شهری است. در این تحقیق پس از بررسی ابعاد متفاوت طراحی خطوط دوچرخه سواری، ویژگی‌های مورد نیاز خطوط دوچرخه در سه دسته ویژگی‌های کمی، کیفی و تسهیلات مکمل قرار گرفته است، از طرفی ملزومات سرزندگی نیز در دو دسته مرتبط با ظرف و مرتبط با مطروف تقسیم‌بندی شده است که این دو دسته ویژگی (مرتبط و با خطوط دوچرخه و سرزندگی) ضمن همپوشانی در برخی موارد، یک رابطه متقابل و رفت و برگشتی داشته و منجر به استخراج معیارهای طراحی محور دوچرخه سواری سرزنده گردیده است.

این معیارها در پنج دسته مشخصات هندسی، ترافیکی، سیما و منظر، عملکردی و تسهیلات قرار گرفته اند. به کارگیری معیارها و شاخص‌های این طرح ، در هر نقطه با رعایت ویژگی‌های خاص بستر طرح امکان‌پذیر بوده و شهروندان را به استفاده از دوچرخه در حمل‌ونقل شهری تشویق نموده و شهری پاک، سبز و سرزنده را به ارمغان می‌آورد.

کلمات کلیدی: دوچرخه، خطوط دوچرخه‌سواری، سرزندگی

۱- مقدمه

• بیان مساله :

طبق نظر اپلیارد: "خیابان‌های ما از نقطه نظر اجتماعی مکان‌های مرده‌ای هستند که علت اصلی مرگ آن‌ها همان اتومبیلی است که به خاطر آن ساخته شده‌اند این در حالی است که معابر شهری در گذشته همچون رگ‌های حیاتی شهر، محله‌ها و فضاهای شهر را به یکدیگر متصل نموده و خود به عنوان یک فضای شهری سرزنده بستری برای فعالیتها و تعاملات اجتماعی به حساب می‌آمدند.

پیش از اینکه هیاهوی اتومبیل‌ها شهر را فراگیرد، خیابان‌ها ارزش ویژه‌ای برای انسان‌ها به عنوان استفاده‌کنندگان اصلی آن قائل می‌شدند چراکه نه تنها ابعاد و اندازه و تناسباتشان بر مبنای مقیاس انسانی تعیین می‌شد بلکه الگوی جابه‌جایی در آن‌ها نیز بر اساس حرکت فرد پیاده بود و حتی از لحاظ کالبدی، شرایط محیطی و عملکرد، شهروندان را به پیاده‌روی و دوچرخه-سواری تشویق می‌نمودند و حضور شهروندان پیاده و دوچرخه سوار سرزندگی و نشاط را برای معابر شهری به ارمغان می‌آورد. خیابان‌ها در گذشته علاوه بر ایجاد فضای سرزنده و فراهم‌آوری امکان حرکت، امکان حضور طولانی مدت و فضای مکث را نیز فراهم می‌آوردند اما گذشت زمان و رشد روزافزون شهرنشینی و به تبع آن افزایش جمعیت شهرها، سیطره وسایل نقلیه بر